

Jan Plantinga

Meer dan 12 ambachten en geen ongelukken!

Er zijn vele redenen om eens over Jan Plantinga te schrijven. Op de eerste plaats ken ik geen man die zo veel ambachten met ijver en plezier heeft beoefend en daarbij geen 13 ongelukken heeft veroorzaakt! Dat iemand met zo weinig vooropleiding zich zo veel bekwaamheden heeft aangeleerd is ook heel bijzonder. Maar dat je bij zoveel verschillende bezigheden het ook nog presteert om zelfs een 40-jarig jubileum te bereiken is misschien wel uniek. En omdat dit jubileum, waarover straks meer, deze maand plaatsvindt is het nu de tijd om aan deze dorpsgenoot aandacht te besteden.

Jan Plantinga werd op 25 oktober 1928 te Folgare geboren als zoon van een landarbeider. Zijn meester op de lagere school zei van hem: "Anders niet geschikt dan voor de koeiestaarten". En dus leerde hij ook niet verder en dus werd hij boerenknecht, want wat een meester zei was in die dagen nog heilig.

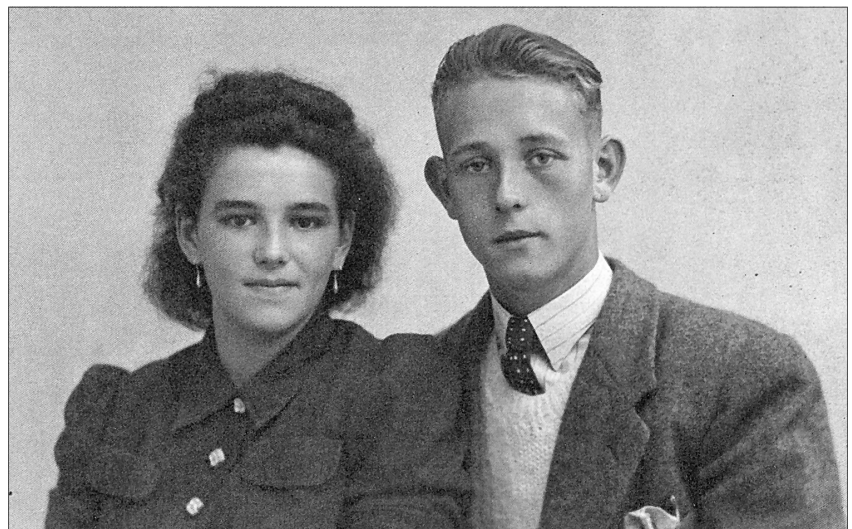
In 1943 werd Jan zodoende 'lytsfeint' bij boer Hinne Bootsma aan de Eeuwige Laan te Scharnegoutum, waar hij tot 1946 bleef. Vervolgens werd hij 'grutfeint' bij Jan Okma en daarna bij Pier Hoekstra en was daarvoor al bijna een Woudsender geworden. Maar eerst ging hij met 5 maten sloten graven in de nieuwe Noordoostpolder. Zij namen dat werk per meter aan

van de Nederlandse Heide Mij. En met hard werken van 's morgens 7 tot 's avonds 6 uur verdiende dat heel goed. Zo woonde hij in 1949 met zijn companen in kamp Rutten en maakten zij de polder steeds verder klaar voor de landbouw.

Toen dat karwei er opzat werd Jan chauffeur bij Eekhof in Warns. Hij woonde daar intern en deed verhuizingen, melk rijden, haalde zand voor de kuilbulten en moest dikwijls bij station Molkwerum eierkolen uit de treinwagons halen. Wanneer de zon scheen moest dit werk heel vroeg gebeuren want als de zon op de vette kolen ging schijnen kon je gezicht verbranden, tenzij je je goed met glycerine had ingesmeerd. Het visrijden naar Woudrichem zal ook wel niet het aangenaamste werk zijn geweest, maar Jan Plantinga pakte alles aan wat er voorhanden was.

Jan was nog geen echte Woudsender geworden, maar het dorp bleef trekken. Of beter gezegd, een meisje uit dat dorp had zijn hart al in 1946 gestolen, en dus kwam hij vaak 'even langs'. Maar na 7 jaar verkering was het welletjes. Jan trouwde op 16 mei 1953 zijn Rommie (Romkje Bijlsma, geboren op 31 maart 1930) en kocht voor f. 735,- het huisje aan de Gloppe 1, waar ze zich nestelden.

Ook beroepsmatig kwam er wat meer vastigheid. Voor een jaar of 4 trad hij in dienst van de Coöp. Zuivelfabriek "De Samenwerking" te Woudsend. Melkbussen werden schoon gestoomd en Jan hielp bij de kaasbereiding en de opslag in het pakhuis. Wanneer melkvaarder Sjoekje Veldkamp een vrije dag had, viel Jan in en haalde de volle melkbussen af bij Rinke de Groot, Atte Tromp, Feitze Kampen, Rudolphus van der Kooy, de Falkena's, Gerlof Visser, Hinne Zijlstra en broer en zus Jan en Sjoukje de Jong, waar hij met een stuk krentenbrood weer even op verhaal kwam.



Per 1 oktober 1956 kreeg zijn leven weer een heel andere wending. Jan, en niet te vergeten Rommie met hem, kreeg het beheer van het toenmalige Gebouw van Christelijke Belangen inclusief de daarin gevestigde Kleuterschool. Het Gebouw was de voorloper van het huidige Multi Functioneel Centrum “De Driuwplôlle” en daar vonden dus bruiloften en partijen plaats, de jaaruitvoeringen van de Jongelings- en Meisjesverenigingen, een incidentele filmvoorstelling, vergaderingen enz.

Als het Gebouw goed bezet was, en dat was nogal eens het geval, dan was het een moeilijke klus om iedereen van een hapje en een drankje te voorzien en tussen de vele stoelen en tafeltjes door te laveren. Ook begrafenissen vond dikwijls vanuit het Gebouw plaats. Nadat de plechtigheid voorbij was moest de hele vloer van het Gebouw met lysol gedweild worden, zodat de Kleuterschool er de volgende dag weer veilig gebruik van kon maken. Tien jaar lang hebben Jan en Rommie dit werk gedaan.

Inmiddels was Jan per 1 april 1957 ook koster van de Hervormde kerk geworden. Er werd zonder meer van uitgegaan dat Rommie mee zou helpen, maar een aparte benoeming van haar zat er niet in. Op 19 februari 1957 tekenden mijn grootvader als Secretaris-Kerkvoogd en Jan Plantinga de instructies en bepalingen voor het kosterschap dat uit zeer diverse werkzaamheden bestond, waarvoor de koster verantwoordelijk zou zijn.



Wij citeren daaruit, verkort, het volgende:

- het opwinden en bij de tijd houden van het torenuurwerk; het dagelijks luiden der klok om 8 en 12 uur, alsmede bij godsdienstoefeningen, begrafenissen enz.
- Kerk, Consistoriekamer, Verenigingsgebouw en ameublement schoon en stofvrij houden.
- Deuren, glas, bestratingen en heggen bij de gebouwen onderhouden.
- Bij storing in de elektrische geleiding het windtoestel op het orgel bedienen (het zgn. Pûster traepjen).
- Voorzien in de tijdelijke (zal wel ‘tijdige’ moeten zijn) inschakeling van verwarming en verlichting.
- Wekelijkse schoonmaak van alle gebouwen en jaarlijkse schoorsteenreiniging.
- Het bezorgen van convocaties en kwitanties van Predikant, Kerkeraad en Kerkvoogd.
- De bij de Kerkvoogdij in onderhoud zijnde grafstenen in Ypecolsga jaarlijks schoonmaken en verven.
- Voor materialen en hulpmiddelen wordt f. 100,- per jaar vergoed.
- De jaarlijkse vergoeding bedraagt f. 2.600,- benevens het gebruik van een vrije woning en water.

We hebben niet alle werkzaamheden en bepalingen opgenoemd maar willen U niet onthouden dat het de koster, na overleg met Kerkvoogden, was toegestaan voor eigen risico enige consumpties als koffie, thee en gebak te verstrekken, maar beslist geen alcoholhoudende dranken. Uit die verkopen kon dan soms nog wat extra inkomen worden gehaald.

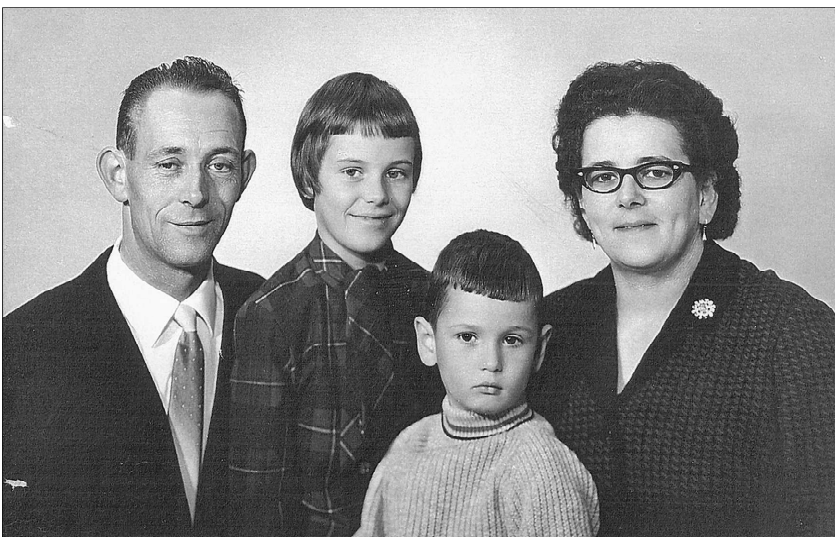
Toen “de oude Koningin”, zoals prinses Wilhelmina nog vaak werd genoemd, overleed in december 1963, moest in opdracht van de Gemeente de kerkklok op de dag van haar begrafenis driemaal een uur worden geluid. Jan en Rommie kweten zich, elkaar afwisselend, van deze vermoeiende taak. Om later van de Gemeente te horen te krijgen dat zij dit als een eretaak dienden te beschouwen en dat een beloning niet in de bedoeling lag!



Ze woonden nu wel gratis in de kosterswoning aan de Kastanjelaan (nu Melchior Clantstraat) maar al met al waren de inkomsten uit deze baan niet genoeg om van te leven. Toch hielden Jan en Rommie deze zware en verantwoordelijke functie niet minder dan 30 jaar vol en namen eerst op zondag 29 maart 1987 afscheid van dit werk. Maar nog steeds poetst Rommie het avondmaalszilver en zorgt Jan dat bij gelegenheid de vlag fier van de toren wappert.

Naast het kosterschap zocht en vond Jan verschillende bijbanen. Zijn allereerste opleiding bij Hinne Bootsma kwam weer goed van pas. Hij maaide bermen, molk de koeien bij Op de Hoek, Okma en Finnema en reed een melkriet van de fabriek. In de herfst kwam zijn groot rijbewijs weer uitstekend van pas bij het veerrijden voor de gebroeders De Jong. En op een foto uit circa 1958 zien we Jan voor ober spelen in het dorps huis waar Pieke Nagelhout achter de tap staat.

Laten we ook beslist niet vergeten dat Jan Plantinga meer dan 30 jaar op free-lance basis werkzaam was bij Woudsend Verzekeringen waar hij zich vooral bezighield met het schoonhouden van het hoofdgebouw en later ook de drukkerij en de archieven.



Op 28 mei 1993 werd hem daarvoor met vrouw en kinderen een afscheidsdiner aangeboden in restaurant "De Nieuwe Rakken".

Plantinga heeft de zegenvisserij beoefend met Abraham Visser, bezorgde Van der Werf's ijs bij de klanten, was jarenlang lid van de vrijwillige brandweer van Woudsend, chauffeerde de dames Westra waar hij na het overlijden van zijn schoonvader tevens huisknecht werd en trad op als Zwarte Piet voor de kleuterschool en winkeliersvereniging. Een enorme verscheidenheid van werkzaamheden, maar ik sta er niet voor in dat de opsomming volledig is.

Toch bestond er naast dit alles ook nog een gezinsleven, al kwamen vaste etentijden nogal eens in de verdrukking en werd er een zwaar beroep gedaan op de medewerking en inschikkelijkheid van de echtgenote. Jan en Rommie kregen 3 kinderen, waarvan de eerstgeboren zoon helaas na 1 jaar en 5 dagen overleed. Met hun twee andere kinderen, Gretha en Wouter, kwamen ze ter gelegenheid van hun koperen huwelijksfeest, dus op 16 november 1965, op de foto. Inmiddels zijn ze de trotse grootouders van 3 kleinkinderen.

In februari 1966 verhuisde het gezin naar de Kamp 14 toen Jan en Rommie het karakteristieke in 1925 gebouwde pand met woning en bedrijfsruimte overnamen van Johannes Kuipers. Ten behoeve van de petroleumhandel kochten ze in 1961 de voormalige werkplaats van Kees de Koe aan de Molenstraat aan. Het pandje werd daarna verkocht maar later ook weer teruggekocht om er een 6.000 liter grote tank voor petroleum te

plaatsen. Deze tank kostte f. 5.000,-, werd later naar het adres aan de Kamp overgeplaatst en is onlangs voor f. 7.000,- weer opgegraven en weggehaald (vanwege milieubepalingen), zodat gesteld kan worden dat aan de petroleumhandel eigenlijk nooit een cent verdiend is. Toch één ongelukje bij de meer dan 12 banen?

10 Jaar het Gebouw; 30 jaar koster en meer dan 30 jaar Woudsend Verzekeringen en dan moet het belangrijkste jubileum nog genoemd worden. En dat vindt deze maand plaats wanneer Jan Plantinga herdenkt dat het 40 jaar geleden is dat hij met de uitvaartverzorging in Woudsend begon.

Op 14 februari 1958 trad Jan Plantinga als bode in dienst van de begrafenisvereniging "De Laatste Eer" te Woudsend. Later kwamen daar nog de begrafenisverenigingen van diverse plaatsen uit de omtrek bij, waardoor hij thans kan zeggen dat hij meer dan 1700 uitvaarten heeft geleid. Heel vaak op onverwachte momenten moest Jan zich van zijn andere werkzaamheden vrij maken en omschakelen naar de verslagen families die met een droeve gebeurtenis werden geconfronteerd. Zoveel mogelijk nam Jan alle rompslomp voor

zijn rekening m.b.t. afspraken over tijd en datum van de uitvaart, de aangifte bij de Burgerlijke Stand, het uitzoeken van de kist, de advertenties, het graf, de eventuele kerkelijke plechtigheid en wat dies meer zij. Hij moest het hoofd koel houden te midden van treurende families, zakelijk maar ook weer niet te zakelijk zijn en zorgen dat het afscheid waardig en stijlvol zou plaatsvinden.

De eerste begrafenis die Jan in Woudsend leidde was die van de 99 jaar oud geworden turfschipper Jochem de Vries. Zeer vele ouderen zouden volgen, maar ook jongeren en kinderen. Vooral die laatste categorie was altijd weer een moeilijk en emotioneel gebeuren omdat het vaak kinderen betrof die door een ongeluk om het leven waren gekomen. Verdrinking was voorheen één der belangrijkste doodsoorzaken bij kinderen maar als gevolg van de zwemlessen is dat gelukkig al jarenlang niet meer voorgekomen.

Een heel bijzondere begrafenis was die van de heer C.D. Faber uit Langweer. Deze paardenliefhebber werd op 17 juli 1982, met zijn eigen paarden voor de lijkkoets, naar zijn laatste rustplaats in Dijken gebracht. Daarvan is de afgebeelde indrukwekkende foto gemaakt.



Ook in Woudsend werden vroeger de begrafenissen met een lijkkoets uitgevoerd. Vaag kan ik mij herinneren dat ik als kind dat nog gezien moet hebben, maar al snel na de laatste oorlog is de koets vervangen door de auto. Op pagina 92 van het boek "Woudsend en Woudsenders" kunt U nog iets zien van zo'n begrafenis in oude stijl. Tegenwoordig wordt niet alleen meer begraven. In 1982 werd mevrouw G. van Brug-Nadema als eerste inwoner van Woudsend gecremeerd en thans betreft circa 10% van de uitvaarten in Woudsend en omstreken een crematie. Voor Plantinga maakt dat geen verschil, zijn zorg is dat alles vlekkeloos verloopt en als de familie na afloop zegt: "Het was mooie begrafenis", dan voelt hij zich een tevreden man.

Jan en Rommie hebben bijgehouden hoeveel begrafenissen en crematies er in de plaatsen waar Plantinga werd aangesteld, verzorgd werden. Dat waren er voor Woudsend (vanaf 1958) 575, Jutrijp-Hommerts (vanaf 1971) 315, Folsigare (vanaf 1972) 92, IJlst (vanaf 1979) 298, Abbega (vanaf 1980) 65, Langweer (1981 tot 1996) 137, St. Nicolaasga (1983 tot 1996) 178 en Idskenhuisen (1984 tot 1996) 62. Dat is dus in 40 jaar meer dan 1700 keer je best doen om, bij alle droefheid, een familie het gevoel te geven dat de overledene, overeenkomstig diens wensen en die der nabestaanden, een waardige uitvaart heeft gekregen.

Plantinga is nu 69 jaar en geniet een uitstekende gezondheid. Hij hoopt dan ook nog jaren door te kunnen gaan met de verzorging van begrafenissen en crematies.



Een jubileum met deze achtergrond roept altijd wat gemengde gevoelens op. Het gaat om het einde van mensenlevens en om een jubileum in verband daarmee te 'vieren', is wat vreemd. Maar toch, de inwoners van Woudsend en omstreken mogen dankbaar zijn dat Jan Plantinga 40 jaar lang zijn uiterste best heeft gedaan om alles tot in de puntjes te regelen en daarin ook voortreffelijk is geslaagd. Het herdenken van dit jubileum is derhalve alleszins op zijn plaats.